

Ελληνική Δημοκρατία
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό
Ίδρυμα Ηπείρου

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο

Ενότητα 10: Ολοκληρωμένη καταπολέμηση των εχθρών διαφόρων καλλιεργειών

Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα
Καθηγήτρια Εντομολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ανοικτά μαθήματα
open courses

Τμήμα: Τεχνολόγων Γεωπόνων

Τίτλος Μαθήματος: Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο

Ενότητα 10: Ολοκληρωμένη καταπολέμηση των
εχθρών διαφόρων καλλιεργειών

Όνομα Καθηγητή: Δρ Δήμητρα Ζωάκη-Μαλισιόβα

Βαθμίδα Καθηγητή: Καθηγήτρια

Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.
- Το έργο «**Ανοιχτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο ΤΕΙ Ηπείρου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ολοκληρωμένη καταπολέμηση των εχθρών διαφόρων καλλιεργειών

Σκοποί ενότητας

- Περιγραφή και αναγνώριση των κυριότερων παρασιτοειδών & αρπακτικών των εντόμων, καθώς και των διαφόρων μέσων, των εχθρών διαφόρων καλλιεργειών.
- Αναφέρονται παραδείγματα μέσων ολοκληρωμένης καταπολέμησης εχθρών των καλλιεργειών.

Περιεχόμενα ενότητας

- Ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών των κηπευτικών καλλιεργειών στο θερμοκήπιο.
- Ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών των δενδρωδών & κηπευτικών καλλιεργειών.
- Τύποι παγίδων.

Καταπολέμηση με τη χρήση εντόμων

- Τα εντομοφάγα έντομα τα διακρίνουμε σε αρπακτικά (predators), σε παράσιτα (parasites) και σε παρασιτοειδή (parasitoids)
- Το **αρπακτικό έντομο** κατά την ανήλικη ζωή του και ώσπου να συμπληρώσει την ανάπτυξή του προσβάλλει και τρώει κατά κανόνα περισσότερα από ένα άτομα της λείας του
- Το **παράσιτο** προσβάλλει κατά κανόνα ένα μόνο άτομο του ξενιστή του, του αρκεί δηλαδή ένα άτομο του ξενιστή για να τραφεί και να αναπτυχθεί; Κατά την ανάπτυξή του, το παράσιτο παίρνει την τροφή του από τους ιστούς του ξενιστή αλλά κατά κανόνα τον εξασθενίζει χωρίς να τον σκοτώνει
- Αντίθετα το **παρασιτοειδές** καταστρέφει ζωτικά όργανα και ιστούς του ξενιστή, ώστε τελικά ο ξενιστής πεθαίνει

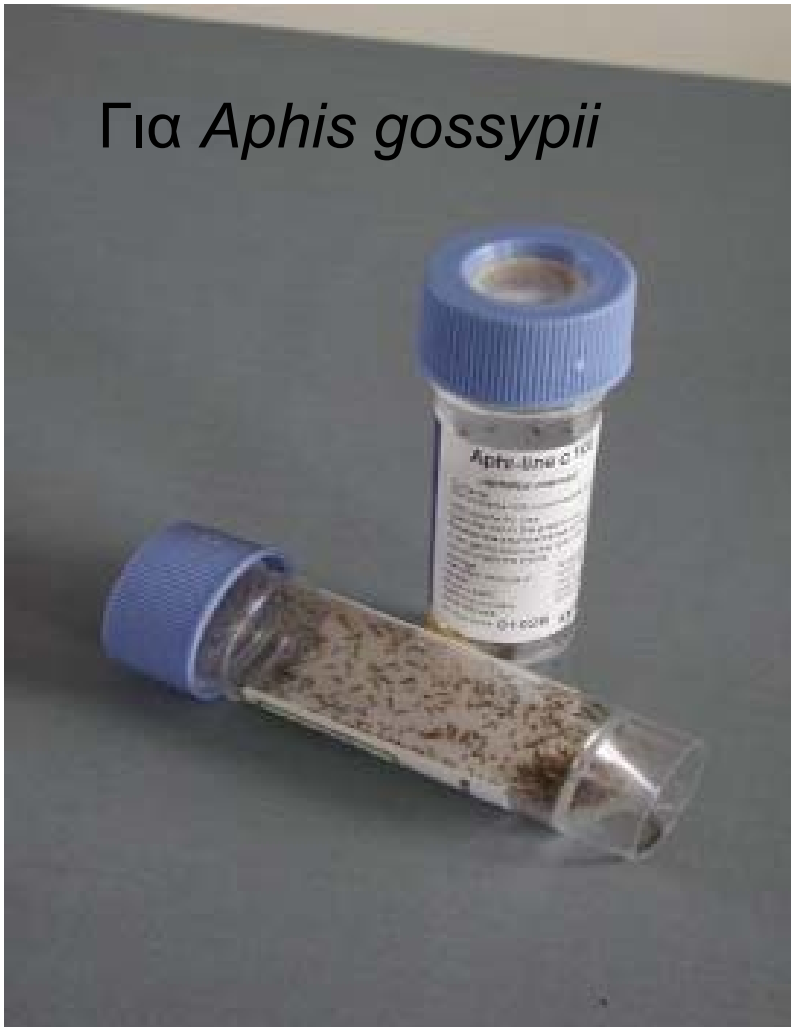

Ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών των κηπευτικών καλλιεργειών στο θερμοκήπιο

Παρασιτοειδή αφίδων

Για *Aphis gossypii*

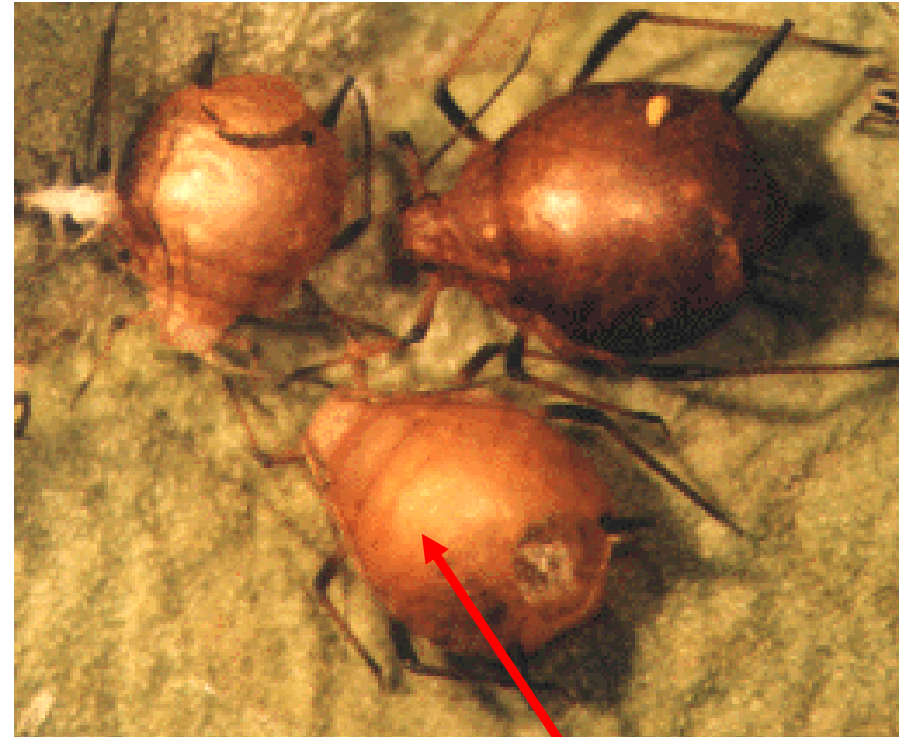

Παρασιτοειδές υμενόπτερο *Aphidius colemani*
εναντίον αφίδων (*Aphis gossypii*)

Παρασιτοειδή αφίδων

Οι παρασιτισμένες αφίδες
«φτιάχνουν»
χαρακτηριστικές μούμιες

Κάθε ακμαίο θήλυ μπορεί να παρασιτήσει
στην διάρκεια της ζωής περί τις 100 αφίδες

Παρασιτοειδή αφίδων

Aphidius sp

Aphelinus abdominalis

Αρπακτικά αφίδων

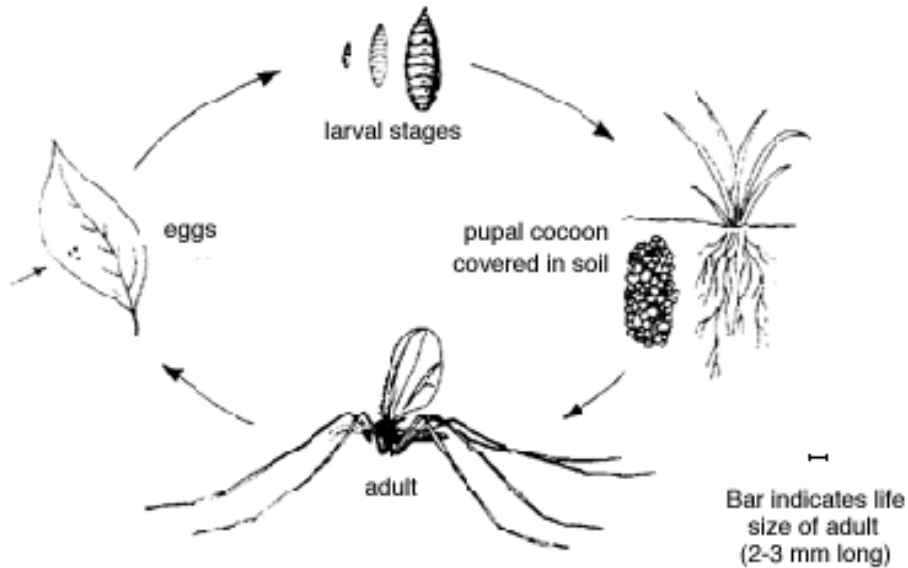
Προνύμφη *Chrysopa carnea*
(αρπακτικό αφίδων)

Aphidoletes aphidimyza
(προνύμφη)

Αρπακτικά αφίδων

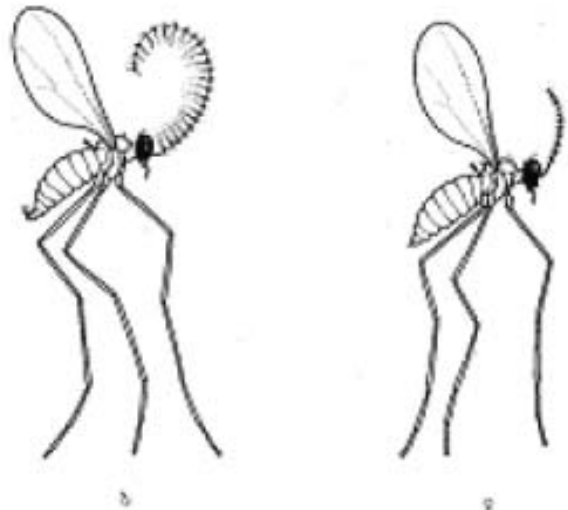
Life cycle of the aphid midge, *Aphidoletes aphidimyza*

Το *Aphidoletes aphidimyza* εισέρχεται σε διάπαυση σε συνθήκες μικρής φωτοπεριόδου και θερμοκρασίας

- Η προνύμφη του παραλύει τις αφίδες (π.χ. *Aphis gossypii*) και τις ακινητοποιεί

Αρπακτικά αφίδων

Adult female and male of *Aphidoletes aphidimyza*

Το *Aphidoletes aphidimyza* μοιάζει με κουνούπι και έχει πολύ μεγάλα πόδια και το θήλυ μεγάλες καμπυλωτές κεραίες

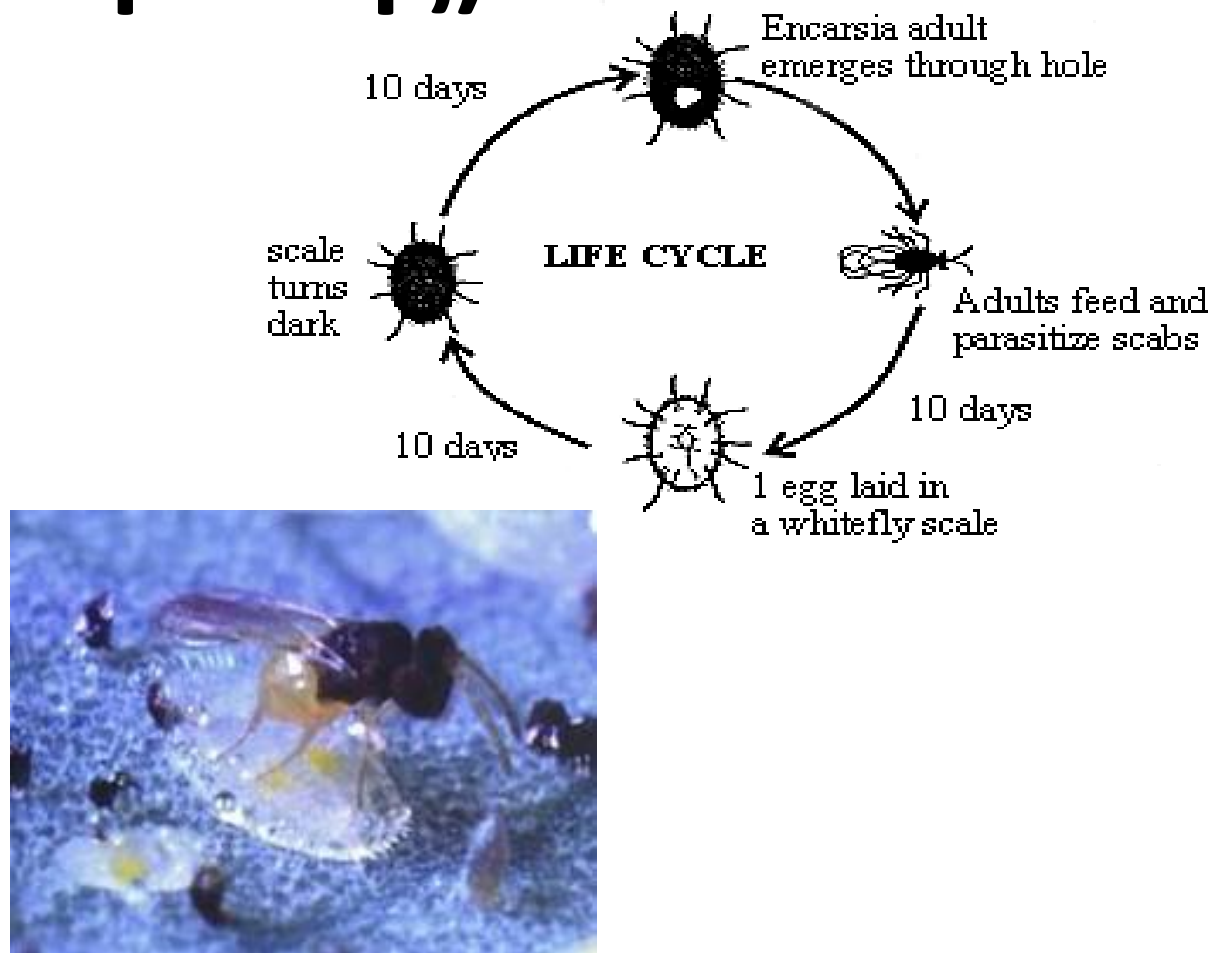
Trialeurodes vaporariorum (αλευρώδης)

Παρασιτισμός: εναπόθεση ωών σε νύμφη από το παρασιτοειδές υμενόπτερο *Encarsia formosa*

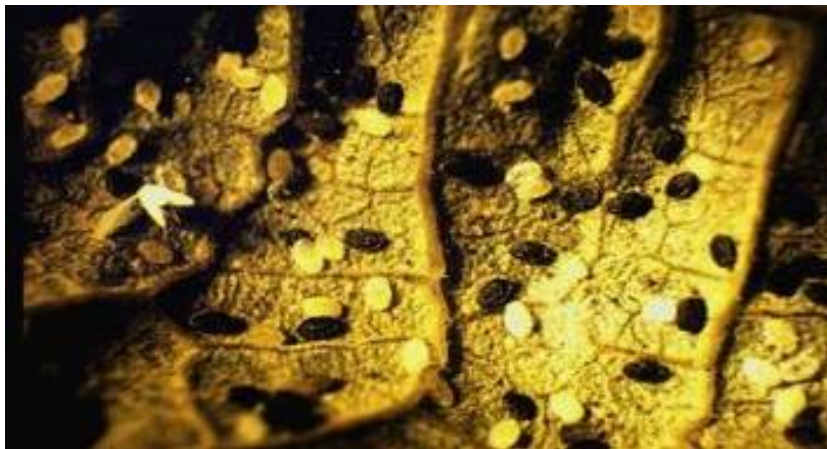

Trialeurodes vaporariorum (αλευρώδης)

Encarsia formosa Aphelinidae Hymenoptera

Trialeurodes vaporariorum (αλευρώδης)

Άνω: ακμαίο *Encarsia formosa* θήλυ (αριστερά), άρρεν (δεξιά)
Κάτω: παρασιτισμένες νύμφες (μαύρες)

Trialeurodes vaporariorum (αλευρώδης)

Παρουσία του παρασιτοειδούς σε καρτελάκια, τα οποία κρέμονται από τους βλαστούς κηπευτικών

Trialeurodes vaporariorum (αλευρώδης)

Χρήση κολλητικών παγίδων κίτρινου χρώματος

Bemisia tabaci (αλευρώδης)

Eretmocerus eremicus & *E. mundus*

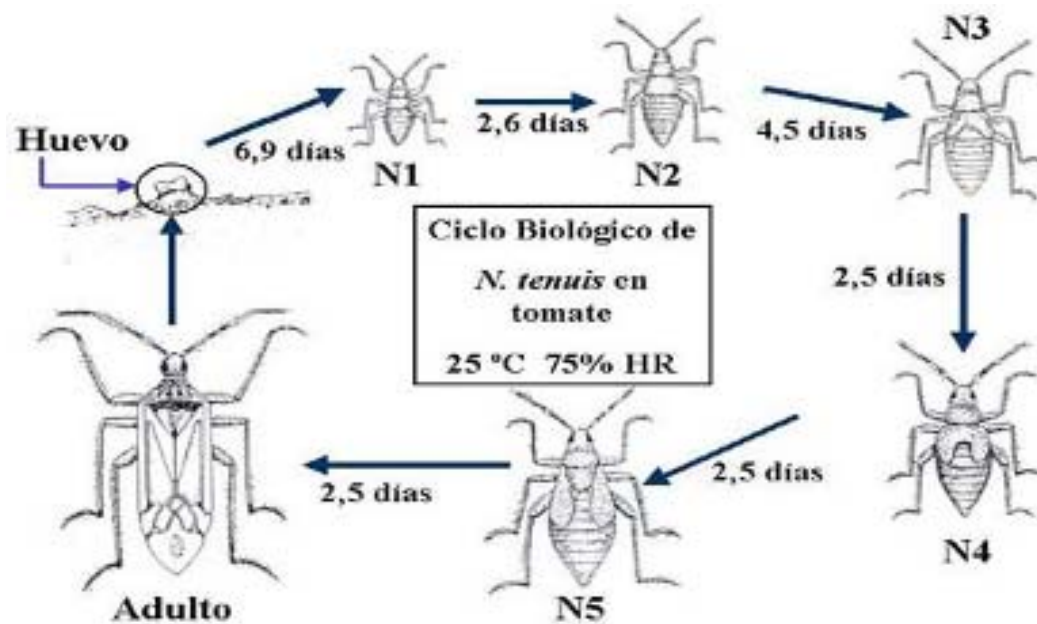

Bemisia tabaci (αλευρώδης)

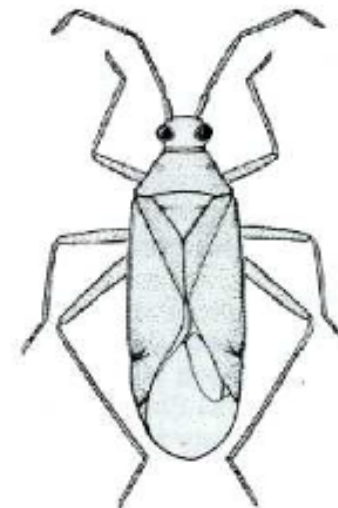

Macrolophus pygmaeus & *M. caliginosus*

Bemisia tabaci (αλευρώδης)

*Nesidiocoris
tenuis*

Thrips tabaci (θρίπας)

Μπλε παγίδα

Frankliniella occidentalis (θρίπας)

Ακμαίο *Orius* sp

Το αρπακτικό άκαρι
Amblyseius cucumeris
ενάντια λάρβα του θρίπτα

Frankliniella occidentalis (θρίπας)

Lyriomyza spp. (φυλλορύκτες)

Το παρασιτοειδές λυριομυζών, *Diglyphus isaeae*

Lyriomyza spp. (φυλλορύκτες)

Το παρασιτοειδές λυριομυζών, *Dacnusa sibirica*

Lyriomyza spp. (φυλλορύκτες)

Tetranychus urticae Tetranychidae

Prostigmata (δίστικτος τετράνυχος)

Ωά, προνύμφες και ακμαία του *T. urticae*, καθώς και ακμαίο του αρττακτικού ακάρεος *Phytoseiulus persimilis*

Tetranychus urticae Tetranychidae

Prostigmata (δίστοικτος τετράνυχος)

Αρπακτικό άκαρι (κόκκινο) *Phytoseiulus persimilis* ενάντια του δίστοικτου τετράνυχου

Phytoseiulus persimilis Phytoseiidae

Tetranychus urticae Tetranychidae

Prostigmata (δίστικτος τετράνυχος)

Το αρπακτικό άκαρι *P. persimilis* τρεφόμενο από
διάφορα στάδια του *T. urticae*

Σκευάσματα βιολογικής καταπολέμησης αλευρωδών

- EN-STRIP: *Encarsia formosa*
- ERCAL *Eretmocerus eremicus*
- BEMIPAR: *Eretmocerus mundus* (για το *Bemisia tabaci*)
- BETRIMIX: *Eretmocerus mundus*+*Encarsia formosa* (για το *Bemisia tabaci* & *Trialeurodes vaporariorum*)
- ENERMIX: μείγμα *Encarsia formosa* & *Eretmocerus eremicus*
- MIRICAL: αρπακτικό ημίπτερο *Macrolophus caliginosus*
- MYCOTAL: μύκητας *Verticillium lecanii*
- HORIVER: κίτρινες κολλώδεις παγίδες
- SAVONA: άλατα των λιπαρών οξέων με κάλιο

Σκευάσματα βιολογικής καταπολέμησης αφίδων

APHIDEND: κηκιδόμυγα *Aphidoletes aphidimyza* (αρπακτικό)

APHIPA: παρασιτική σφήκα *Aphidius colemani*

ERVIPAR: *Aphidius ervi* (παρασιτική σφήκα)

APHILIN: *Aphelinus abdominalis* (παρασιτική σφήκα)

APHIDALIA: πασχαλίτσα *Adalia bipunctata*

APHIBANK: σύστημα τράπεζας φυτών, για την παραγωγή παρασίτων *Aphidius colemani*

ERVIBANK: σύστημα τράπεζας φυτών, για την παραγωγή παρασίτων *Aphidius ervi*

VERTALEC: μύκητας *Verticillium lecanii*

CHRYSOPA: χρύσωπας *Chrysoperla carnea* (αρπακτικό)

SYRPHIDEND: *Episyrphus balteatus* (αρπακτικό)

Σκευάσματα βιολογικής καταπολέμησης θριπών

THRIPEX (-PLUS): αρπακτικό άκαρι *Amblyseius cucumeris*

THRIPOR: αρπακτικό ημίπτερο *Orius sp.*

ENTOMITE: αρπακτικό άκαρι για το *Hypoaspis aculeifer*

MYCOTAL: μύκητας *Verticillium lecanii*

HORIVER: κίτρινες κολλώδεις παγίδες

HORIVER-TR: μπλε κολλώδης παγίδες

SWIRSKII-MITE (PLUS): αρπακτικό άκαρι *Amblyseius swirskii*

Ολοκληρωμένη καταπολέμηση εχθρών των δενδρωδών & κηπευτικών καλλιεργειών

Toxoptera aurantii Aphididae Homoptera μαύρη αφίδα εσπεριδοειδών

Παρασιτοειδές: *Aphidius colemani*
Aphidiidae Hymenopter

Aphididae Homoptera

αφίδες εσπεριδοειδών

προνύμφη

Chrysoperla carnea Chrysopidae

Αρπακτικά

Coccinellidae Coleoptera

Aleurothrixus floccosus Aleurodidae

Homoptera (αλευρώδης εσπεριδοειδών)

Παρασιτισμένες
νύμφες

Παρασιτοειδές *Cales noacki* Aphelinidae Hymenoptera

Icerya purchasi (ισέρια εσπεριδοειδών)

Αρπακτική «πασχαλίτσα» (κόκκινο)
ενάντια του κοκκοειδούς ισέρια [*Novius*
(*Rodolia*) *cardinalis*] των εσπεριδοειδών

Phyllocnistis citrella Gracillariidae Lepidoptera φυλλοκνίστης εσπεριδοειδών

Pnigalio sp.

Ageniaspis citricola

*Citrostichus
phyllocnistoides*

**Παρασιτοειδή
υμενόπτερα**

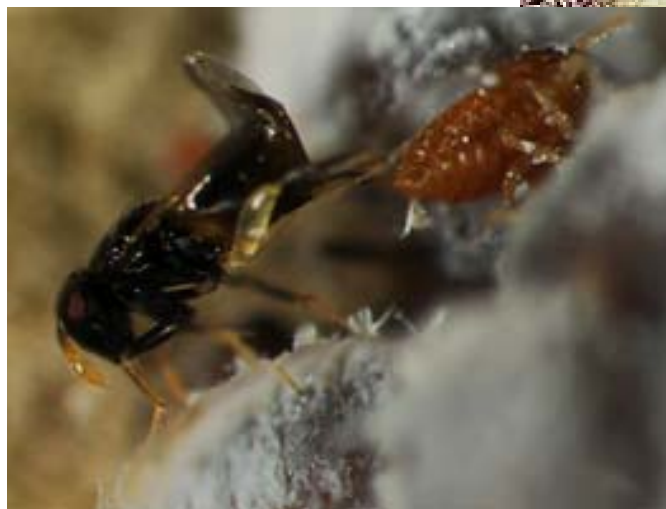

Eriosoma lanigerum Pemphigidae Homoptera

εριοφόρος αφίδα ή βαμβακάδα ή αιματόψειρα της μηλιάς

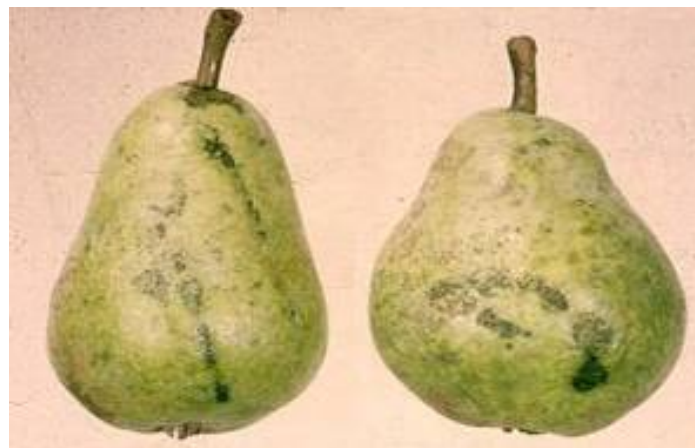
Μικρά εξογκώματα σε ρίζες προκαλεί η αιματόψειρα

Aphelinus malus Chalcididae Hymenoptera
(ωτοκεί στην εριοφόρο αφίδα)

Psylla (= *Cacopsylla*) *pyri* Psyllidae Homoptera ψύλλα της αχλαδιάς

Συμπτώματα προσβολής σε φύλλα
(αριστερά) και καρπούς (δεξιά)

Ακμαία ψύλλας στην κάτω
επιφάνεια του φύλλου

Anthocoris nemoralis
Φυσικός εχθρός της
ψύλλας

Quadraspidiotus perniciosus Diaspididae Homoptera-Hemiptera (ψώρα του San Jose)

Ανίχνευση (αριστερά) και εναπόθεση ωού (δεξιά) από το παρασιτοειδές υμενόπτερο *Prospartella perniciosi*

Carphodis tenebrionis Buprestidae Coleoptera (καπνώδης οπωροφόρων)

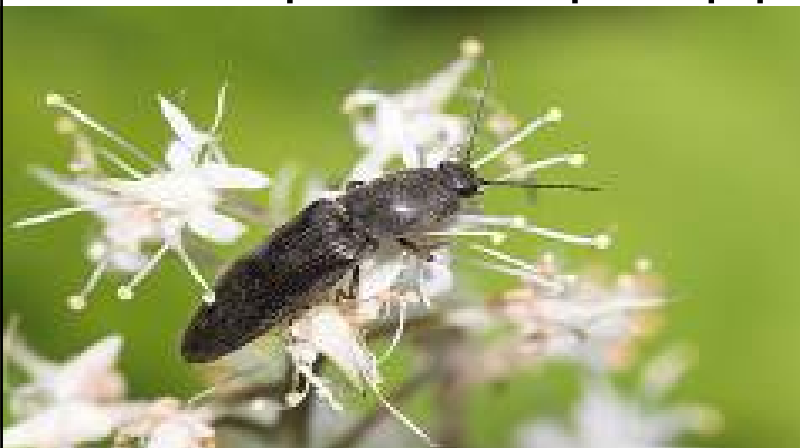

Javier Ormad 2005

Νύμφη σε
ρίζες
βερικοκιάς

Ενήλικα και προνύμφες του καπνώδη

Αρπακτικό
*Melanotus
rufipes*
Elateridae
Copeoptera

Lobesia botrana Tortricidae

Lepidoptera (ευδεμίδα αμπέλου)

Itoplectis sp.

Παρασιτοειδή της Οικ. Ichneumonidae
(παρασιτούν τη νύμφη ευδεμίδας)

Pieris brassicae (πιερίδα)

Apanteles glomeratus

Pieris brassicae (πιερίδα)

Ακμαίο

Apanteles glomeratus

Βρωμούσες κηπευτικών

Παρασιτισμός ωών βρωμούσας
από το *Trissolcus basalis*

Τα παρασιτισμένα ωά βρωμούσας
αποκτούν μαύρο χρώμα

Βρωμούσες κηπευτικών

Τέλεια του *Trissolcus basalis* μετά την ολοκλήρωση της ανάπτυξής τους εξέρχονται από τα ωά της βρωμούσας, που τα «φιλοξενούσαν»

Metcalfa pruinosa

Εναπόθεση ωού *N. typhlocybae*
σε νύμφη του *M. pruinosa*

Neodryinus
typhlocybae

Metcalfa pruinosa

Neodryinus typhlocybae

Ωοφάγο

Εξαπόλυση του παρασιτοειδους
Neodryinus typhlocybae στην Ελλάδα

Foto M. Mazzotti

Παραδείγματα εφαρμογής βιολογικής καταπολέμησης (1)

- Κολεόπτερο *Rodolia cardinalis* Coccinellidae ως το αρπακτικό της ψώρας εσπεριδοειδών *Pericerya (=Icerya) purchasi*
- Υμενόπτερο *Aphytis melinus* Aphelinidae εναντίον του κοκκοειδούς εσπεριδοειδών *Chrysomphalus dictyospermi* Diaspididae
- *Aphytis lepidosamphes* μειώνει σημαντικά τους πληθυσμούς του *Lepidosaphes beckii*
- Υμενόπτερο παράσιτο *Prospaltella perniciosi* Eulophidae εναντίον της ψώρας Jan Jose *Quadraspidiotus perniciosus* (ζημιές σε ροδακινιές, μηλιές, κ.ά.)

Παραδείγματα εφαρμογής βιολογικής καταπολέμησης (2)

- Αρπακτικό κολεόπτερο *Cryptolaemus montrouzieri* Coccinellidae εναντίον του ψευδόκκοκου εσπεριδοειδών *Pseudococcus/Planococcus citri*
- Παρασιτοειδές υμενόπτερο *Metaphycus flavus* (& *M. helvolus*) Encyrtidae εναντίον του κοκκοειδούς *Saissetia oleae* (λεκάνιο ελιάς), καθώς επίσης και το *M. lounsburyi* και τα αρπακτικά *Chilocorus bipustulatus* & *Exochomus quadripustulatus* Coccinellidae
- Παρασιτοειδές υμενόπτερο *Orius concolor* Braconidae εναντίον του δάκου ελιάς

Παραδείγματα εφαρμογής βιολογικής καταπολέμησης (3)

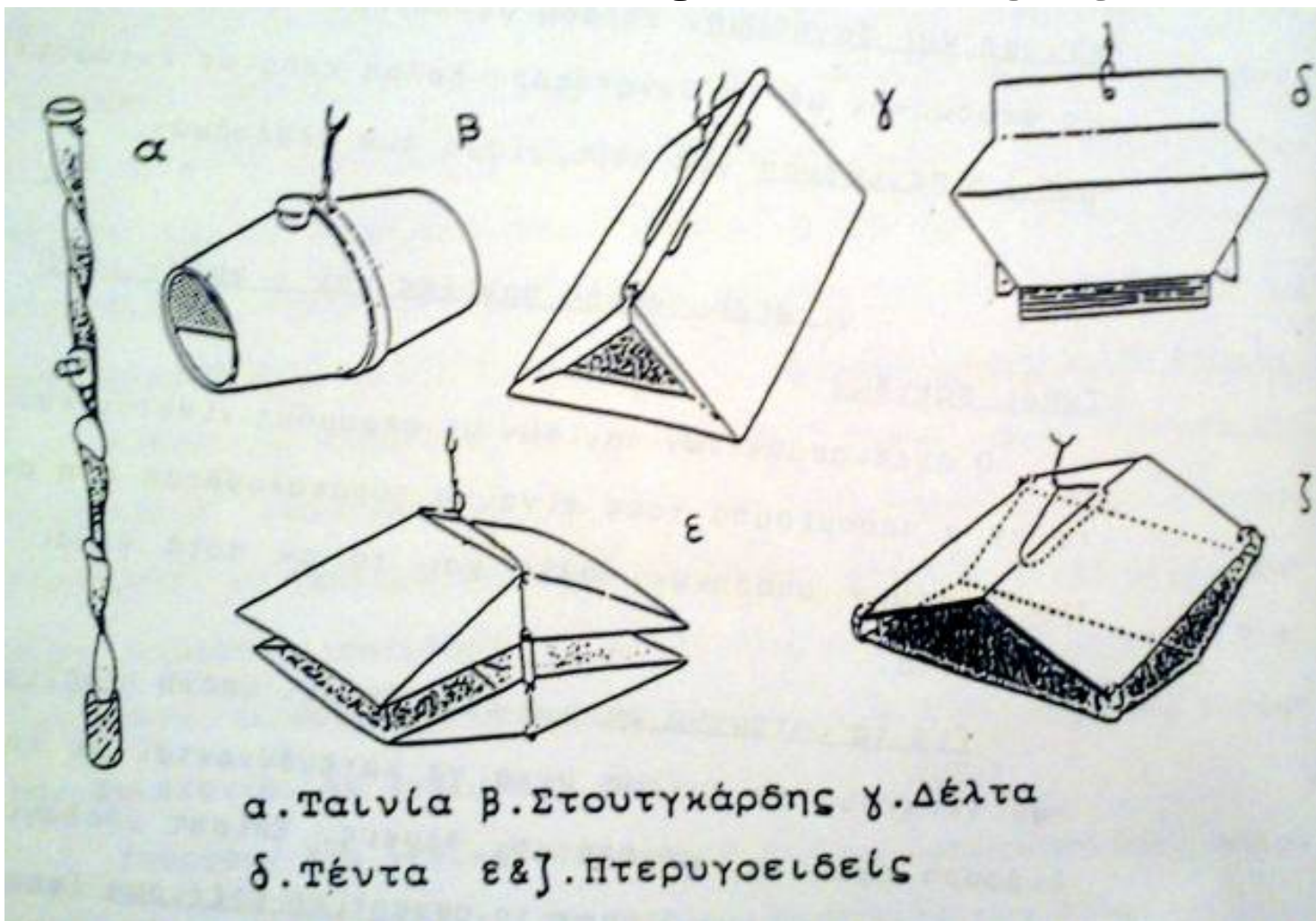
- Ωοπαράσιτο *Trichogramma* sp. εναντίον του πυρηνοτρήτη ελιάς *Prays oleae*
- Υμενόπτερο παρασιτοειδές *Encarsia formosa* Aphelinidae ενάντια του αλευρώδη εσπεριδοειδών *Trialeurodes vaporariorum*
- *Diglyphus isaea* & *Dacnusa sibirica* εναντίον των *L. bryoniae* & *L. trifolii* (λυριόμυζες)
- Παράσιτο *Opius pallides* Braconidae εναντίον της *L. bryoniae*
- Αρπακτικά άκαρεα *Phytoseiulus persimilis* & *Amblyseius cucumeris* εναντίον του θρίπα θερμοκηπίων

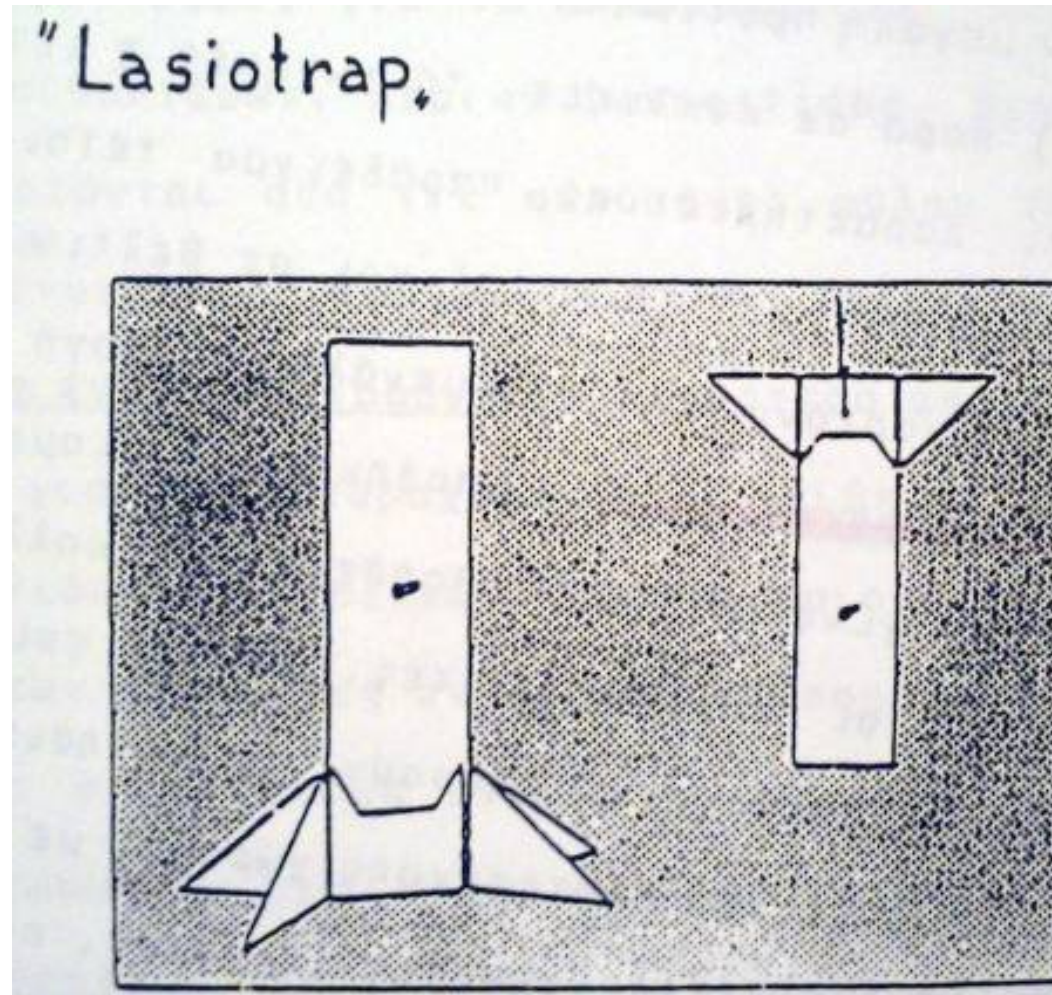
Τύποι παγίδων

Τύποι παγίδων (1)

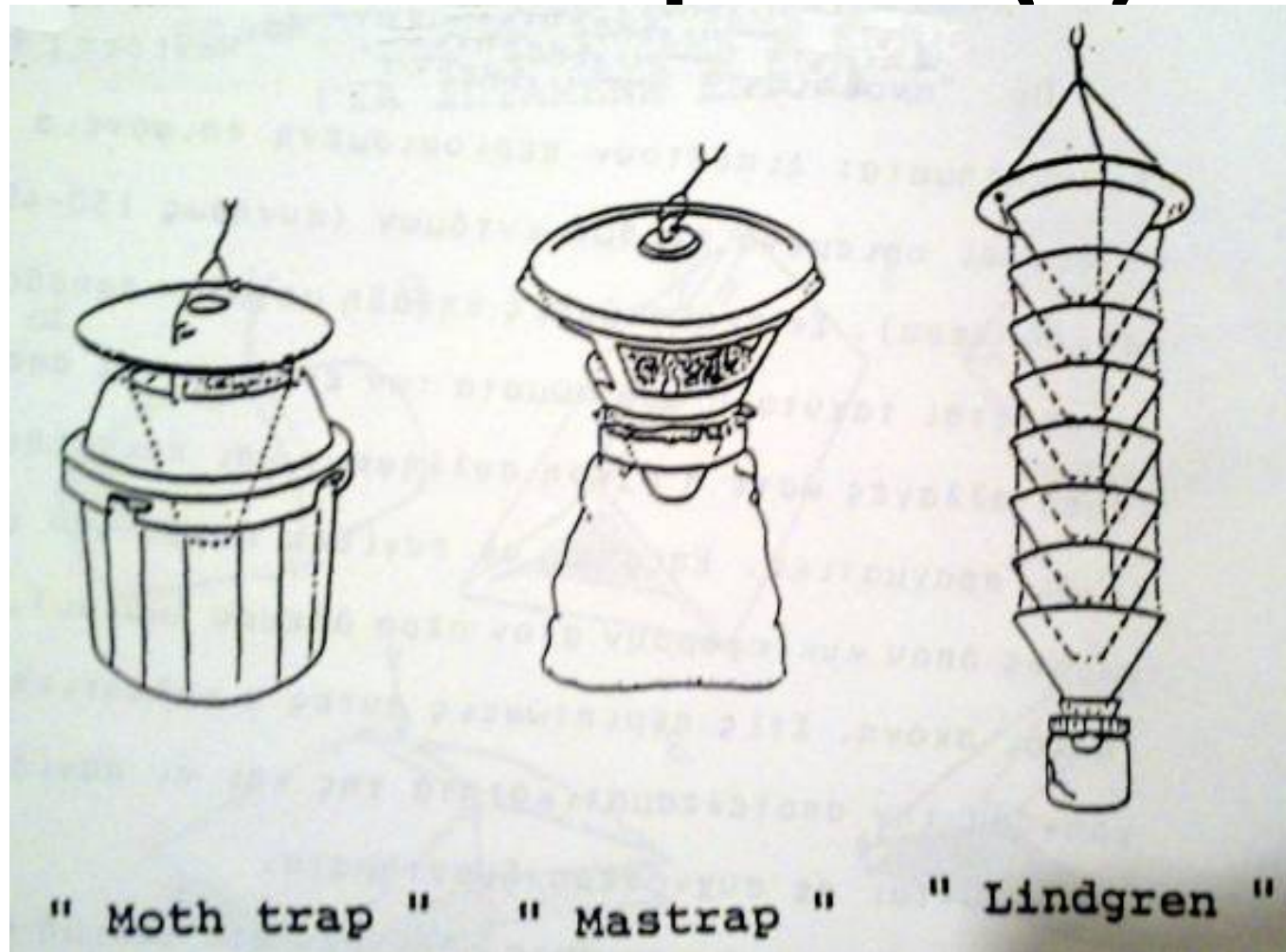
Κολλητικές παγίδες (ανοιχτές), για ιπτάμενα έντομα

Τύποι παγίδων (2)

Κολλητικές παγίδες (ανοιχτές), για ιπτάμενα έντομα

Τύποι παγίδων (3)

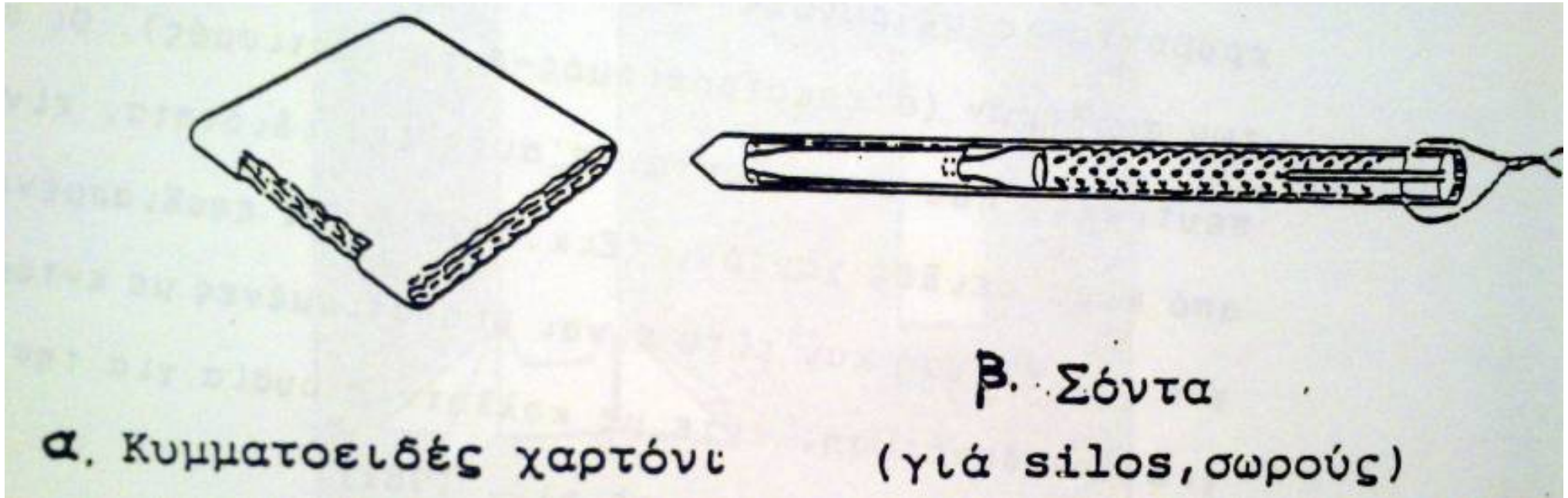

Παγίδες τύπου «χωνιού» (κλειστές), για ιπτάμενα έντομα

Τύποι παγίδων (4)

Τύποι παγίδων (5)

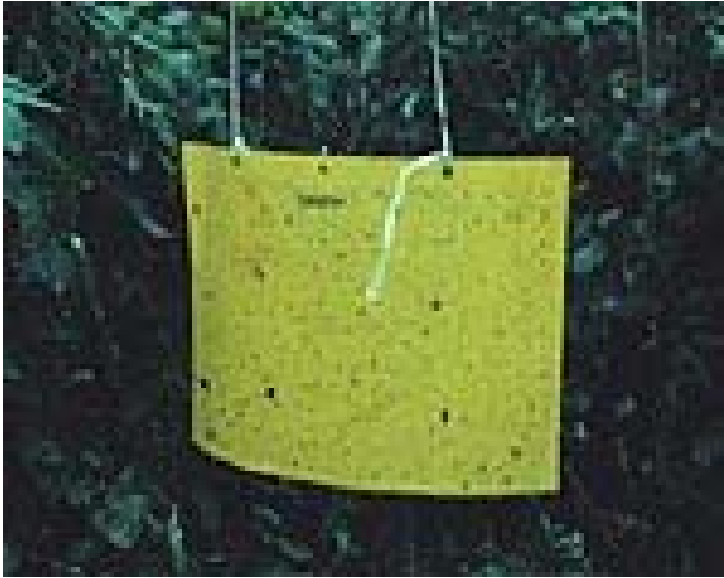
Παγίδες για βαδίζοντα έντομα (κολεόπτερα, προνύμφες)

Παγίδες εντόμων (1)

- **Κολλητικές/χρωματικές**
  - **Horiver**: κίτρινη για λιριόμυζες, αλευρώδεις, αφίδες, θρίπες, μύγες οικιακές
  - **Horiver-TR**: μπλε για το «θρίπα της Καλιφόρνια», μύγες ζώων, σκνίπες κ.ά.
  - **Rollertrap**: κίτρινο & μπλε κολλώδεις ρολό

Παγίδες εντόμων (2)

Παγίδες εντόμων (3)

Παγίδες εντόμων (4)

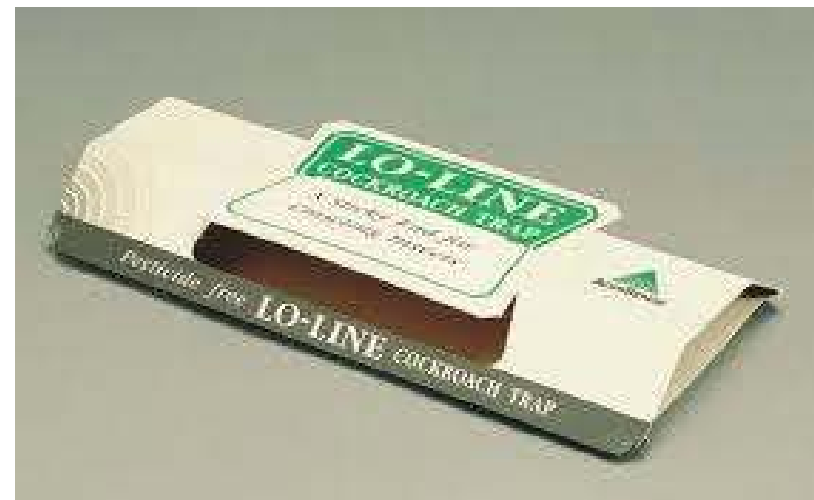
Παγίδες εντόμων (5)

Κίτρινη χρωματική
κολλητική παγίδα τύπου
Rebell, για την
παρακολούθηση
πληθυσμών και μαζική
παγίδευση διπτέρων σε
δενδρώδεις καλλιέργειες

Παγίδες εντόμων (6)

Παγίδες εντόμων (7)

Φερομονικές παγίδες DELTA TRAP

- Κάθε παγίδα συνοδεύεται από 4 κολλητικές βάσεις
- **Χρήση:** για τον έλεγχο λεπιδοπτέρων μέσα-έξω από θερμοκήπιο
- **Ποσότητα:** Χρήση 2 παγίδων/10 στρ., για προληπτικό έλεγχο όλων των αναμενόμενων λεπιδοπτέρων
- **Πορεία:** Κρέμασμα παγίδων ομοιόμορφα στο χώρο, ώστε να μην υπάρξει αλληλεπίδραση, σε μέρη που επιτρέπουν την εύκολη και τακτική επιθεώρηση κατά μήκος του διαδρόμου
- **Συναρμολόγηση:** δίπλωμα παγίδας "δέλτα" σε σχήμα τριγώνου και συλλογή φακέλου και άνοιγμα. Κρέμασμα κάψουλας με τη φερομόνη, από την κατάλληλη οπή στην κορυφή του τριγώνου

Παγίδες εντόμων (8)

Φερομονική παγίδα DELTA TRAP

Φερομονική παγίδα πτεροειδούς τύπου

Παγίδες εντόμων (9)

Τύπος φερομονικών παγίδων
για την παρακολούθηση
λεπιδοπτέρων

12 VDC - 40 WATT
RIGID ALUMINUM VANES

Τύπος φωτεινών παγίδων για την
παρακολούθηση λεπιδοπτέρων

Παγίδες για τη φθοριμαία (*Phthorimaea operculella*)

Tuta absoluta (τούτα τομάτα)

Παγίδες: τοποθέτηση ~1 m από το έδαφος ή περισσότερο, αν τα φυτά έχουν βρίσκονται σε υψηλότερο σημείο

Ελκυστικά για το δάκο ελιάς

- Ελκύεται από αμμωνιακά άλατα (φωσφορικό διαμμώνιο, θειϊκή αμμωνία, ανθρακική αμμωνία) από διάφορες οργανικές ουσίες, που εξαπολύουν αμμωνία, όπως είναι οι πρωτεϊνικές και υδρολυμένες ζύμες
- Επίσης, το φωσφορίζον κίτρινο χρώμα ελκύει το δάκο
- Και η φερομόνη φύλου που ελκύεται από το θήλυ τέλειο έντομο έχει έντονη ελκυστική ιδιότητα προς το άρρεν
- Σύλληψη αυτού του εντόμου με την κατασκευή διαφόρων τύπων παγίδεων με διάφορους συνδυασμούς προσθήκης των ελκυστικών ουσιών

Παγίδα McPhail - Δάκος ελιάς (1)

- Συνήθως γυάλινη, για την παρακολούθηση του πληθυσμού και λήψη απόφασης διενέργειας ψεκασμού με εντομοκτόνα
- Διάλυμα φωσφορικού διαμμωνίου ή θειϊκής αμμωνίας 2-3%
- 2% υδρολυόμενη πρωτεΐνη
- Σημαντικά χαρακτηριστικά αποτελούν το άνοιγμα και το ύψος του κώνου

Σύγχρονη, πλαστική τροφική παγίδα τύπου McPhail

Παγίδα McPhail - Δάκος ελιάς (2)

- Αναρτώνται στον αγρό αρχές Μαΐου (1 παγίδα για κάθε ~500 δένδρα) και για κάθε 20 ημέρες το διάλυμα αραιώνεται
- Έχει και 1-1,5% βόρακα, για τη διατήρηση των εντόμων
- Αν >5 άτομα/παγίδα, τότε και κάρποι: γόνιμα νύγματα, το θήλυ έχει ωά και ανάλογα με την ποικιλία & εποχή εφαρμόζεται δολωματικός ψεκασμός

Γυάλινη, κλασική τροφική παγίδα τύπου McPhail

Παγίδα φάκελος & δελτοειδής για το δάκο της ελιάς

- **Φάκελος:** έχει εμποτισθεί σε εντομοκτόνο και περιέχει διττανθρακικό αμμώνιο και κάψουλα φερομόνης (για κάθε 3^η παγίδα); Όταν το έντομο πλησιάσει, αποθνήσκει
- **Δελτοειδής:** φέρει φερομόνη και κόλλα, για τη συλλογή και καταπολέμηση των εντόμων

Βιβλιογραφία

- Ανώνυμος, 2000. Βιολογική καταπολέμηση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. 28 σελ.
- Γιαμβριάς Χ., 1994. Μέσα αντιμετώπισης των εντομολογικών εχθρών. Γεωργική Εντομολογία (II), Τεύχος 1^ο. Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 72 σελ.
- Γιαμβριάς Χ., 1994. Οι εχθροί καλλιεργειών στα θερμοκήπια. Γεωργική Εντομολογία (III), Τεύχος 3^ο. Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 49 σελ.
- Λυκουρέσης Δ.Π., 1995. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση εντόμων-εχθρών των καλλιεργειών (Παραδόσεις εργαστηριακών ασκήσεων). Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Λυκουρέσης Δ., 1991. Αφίδες μηλοειδών-πυρηνοκάρπων-εσπεριδοειδών και η ολοκληρωμένη αντιμετώπισή τους. Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 42 σελ.
- Μπουχέλος Κ., 1995. Ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των εντομολογικών εχθρών. Γεωργική Εντομολογία (IV), Τεύχος 3^ο. Εργαστήριο Γεωργικής Ζωολογίας & Εντομολογίας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 48 σελ.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Τεχνολογικό Ίδρυμα Ηπείρου. Δρ Δήμητρα Ζωάκη Μαλισιόβα.

Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία Εργαστήριο. Βιολογική καταπολέμηση των εχθρών διαφόρων καλλιεργειών.

Έκδοση: 1.0. Άρτα, 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<<http://eclass.teiep.gr/courses/TEXG105/>>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές [1] ή μεταγενέστερη. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, Διαγράμματα κ.λπ., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Δρ Αντωνόπουλος Δημήτριος

Γεωπόνος-Φυτικής Παραγωγής ΓΠΑ

Γεωπόνος-Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας ΓΠΑ

ΕΠΠΑΙΚ ΑΣΠΑΙΤΕ

ΜΔΕ (MPhil) Φυτοπροστασίας ΓΠΑ

ΜΔΕ (MSc) Ασφάλειας Τροφίμων WUR

ΔΔ (PhD) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας NCSU USA

Μετα-ΔΔ (Post-Doc) Φυτοπαθολογίας ΓΠΑ-ΙΚΥ

Άρτα, 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

